

A kulturált vita

Javasolt feldolgozási idő: 45 perc

Viták a tudományban is léteznek, így az irodalomtudományban is. Az alábbiakban Kosztolányi Dezső híres Adyról szóló vitairatát olvashatod, amelyben rendkívül súlyos kritikát fogalmaz meg a másik költőről.

Készíts ennek felhasználásával egy 10-15 mondatos válasz-vitairatot, ami Ady védelmére kel! (Természetesen ne íróként vagy irodalmárként, hanem diákként szólalj meg!)

Kosztolányi Dezső: Az írástudatlanok árulása. Különvélemény Ady Endréről (részletek)

„Ady – ez tagadhatatlan – elsősorban mint politikai költő híres, emlegetett. Művészi szempontból itt támadható legerősebben. Az írástudatlanok, akik egy költőt mindig az életkörülményei s a témái szerint ítélnek meg, nem pedig a belső mivolta, vagyis a művészete, a formája alapján, szeretik Petőfivel együtt emlegetni, melléje, sőt sokszor magasan föléje helyezni. Ady nem bírja ki az összehasonlítást ezzel az isteni zsenikölyökkel, aki a világirodalom legáradóbb, legtermészetesebb, leggazdagabb, legrokonszenvesebb, legöszönösebb, legfrissebb, legcsodásabb lírai lángelméje. Petőfi huszonöt éves korában hal meg, s akkor be is fejezi megmagyarázhatatlan, őseredetiségéből táplálkozó fejlődését. Ady ebben a korában még kortársainak zsúrversikéit utánozza. Petőfi magába öleli az egész életet, minden nagyságot és kicsiséget, minden tragikumot és komikumot, aminthogy ez a kettő soha sincs külön-külön, hanem együtt, örökös kölcsönhatásban. Ady attól kezdve, hogy párizsi tartózkodása alatt megleli hangját, a politikai küldetés és halál pózában áll, anélkül hogy kimozdulna belőle. Petőfi a legmélyebb értelemben humoros is. Ady humortalan, száraz és izzó. Petőfi ragyogó megfigyelő, éles elme, a valóság érzékletes művésze, alakjai lélegzenek, tájképei élnek, még prózája is folyékony. Ady prózája csak a hírlapi vitában melegszik föl, különben csikorgó, kurta lélegzetű, emberei papirosfigurák. Petőfi tanult fő, literátus, a betű tisztelője, Shakespeare ihletes fordítója. Adynak a francia szellem a pórusáig se hat, műveltsége újságíró, értesültsége kávéházi. Petőfi, aki sohase látta a tengert, és Ausztrián kívül nem járt külföldön, világvárosi jelenség. Ady, minden Párizs-rajongása ellenére, nem az. Petőfi nyugat-európai formában fejezi ki,

hogy magyar. Ady melldöngető, magyarkodó formában fejezi ki, hogy nyugat-európai.”

„Csak egyetlen dolog indokolja és fogadtatja el a politikai költészetet: a teljes elfogultság. Az az elfogultság, amely nem tekint sem jobbra, sem balra, hanem vakon hisz abban, amit hirdet, végletek közt hánykolódik, nem bánva, hogy fölszakad belőle a természet minden sara, önzés, gyűlölet, harag. Efféle kitérülés megrázó, mert emberi és szép is lehet, mert a költőnek művészi lendületet, teremtő erőt adhat a dühe.

Adynál ezt ritkán tapasztaljuk. Politikai verseit többnyire megrendelésre írta a napilapok tárcarovatába, vagy a Galilei-kör március 15-i ünnepére, mintegy versenyezve Ábrányi Emilvel, aki ezen a napon csengőbb rímekben és ötletesebb formában a másik, jobboldali táborot szolgálta ki. Ezek a versei nagyhangúak, döcögősek, fáradtak. Olyan általánosságokon nyargal, melyeket egy névtelen vezércikkíró is átallana vállalni. Emellett kétkedő.”

„Művészi ízlése rendes körülmények között ki-kihagy. Ekkor riadtan, észbe kap. Leplezni próbálja pőreségét. Valami kacskaringós, agyafúrt, elkényszeredett stílust húz magára, mely alól mindinkább kikandikál ízléshiánya. Mindenáron eredeti akar lenni. Ez a vágy az eredetiség halála. Félt az egyszerűségtől. Attól tart, hogy ezzel üressé válik. Az egyszerűség valóban csak akkor tartalmaz, ha mögötte van is valami. Ehhez igazság kell és alázat.”

„Minden költőben van egy modor, melyet magára öltött. Voltaképp ez a modor a lényege, az értéke. Természetes költő nincsen. A természetes költő az, aki nem ír. Az, aki ír, szükségszerűen alakoskodik, egyéniségét vetíti ki, redőzi előttünk, azokat az érzéseit ismételteti, melyek parancsoló rögeszmékként kísértik, azokat a szavait visszhangozza, melyek meghatározzák őt, maga és mások előtt. Shakespeare modora is áttetsző. Előre lehet sejteni, hogy mit fog művelni: most muzsikál a szerelemről, most mély lélegzetet vesz, és egy briliáns hasonlatot vág ki a holdról, most elsiratja a bukó hőst, majdnem mindig ugyanazzal az ütemmel, ugyanazzal a szócsoporttal. A nagy költőknél ez a modor jóízű. Egyenesen várjuk a dallamokat, a betéteket, a zeneszólamokat, és mikor visszatérnek, mindig meglepnek, mindig fölfrissülünk általuk. Adynál ez a modor rosszízű. Rettegünk attól, hogy visszatérnek kedvelt lemezei. Zörögve jönnek elénk: a Mák, a Holnap, a Tegnapok, a szent Élet, a nagy Élet, a véres Élet, a bús Élet, az életes Élet, a

Harcok és Hullások, a Bizonyok és Háthák, az új Krisztusok s a régi Krisztusok is. Ez már nem modor, hanem – érzés és gondolat híján – modorosság.

Amint vallja, az életben kettő érdekelte igazán: „Csupán Politika és Szerelmem.” Szerelmi költeményeinek zöme beállított. (...)Egy kissé vidékies trubadúr hangja ez. Ebben az édeskés lovagi formában udvarol, intézi szakadatlan vallomásait a nőkhöz. Mindegyik ilyen szerelmes versének legmegfelelőbb címe ez lehetne: „Hozzá”. Megverseli az ideálok haját, fehér vállát, kék vagy barna szemét. Rendszerint keresztnévüket is szerepelteti, mert az ideált valahogy meg kell szólítani. Érzelmesnek ritkán érzelmes. Annál gyakrabban érzélgős.”

„Hallom a vádat, hogy kipécézett idézetekkel bármely költőóriást meg lehet semmisíteni. Hajlandó vagyok a kétkedőket több óráig hasonló idézetekkel szórakoztatni. Most pedig azt az ellenvetést hallom, hogy a részletek nem számítanak, csak az egész, s egy igazi zseni nem is törődhet a szókkal, mint holmi szóbogarász. Kérdezem: mivel törődik az az igazi zseni, aki véletlenül ír is, ha nem a szókkal? Talán a lombfűrészeléssel? Vagy a lóidomítással? Vagy talán az Élettel, a nagy, véres Élettel, melyről sohase tudni, hogy zenés kávéház-e vagy szerkesztőség?”
